

Ezek a printeres fiúk...

Másodlagos szubsztanciák

Pál Csaba kiállításairól

Fészek Galéria

2000. január 11–február 4.

U.F.F. Galéria

2000. január 14–február 4.

Az ember rendelkezik azzal a képességgel, hogy nyelveket hozzon létre, amelyek segítségével kifejezhet bármely értelmet anélkül, hogy sejtelme lenne arról, miként és mit jelent minden egyes szó.

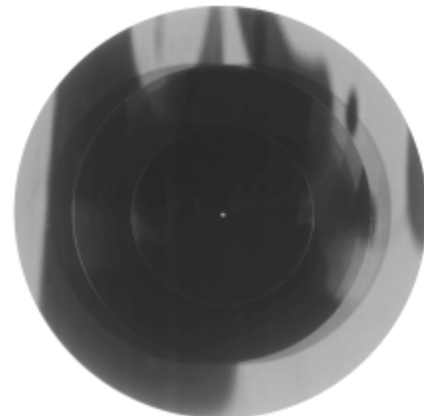
(Wittgenstein)

Csaknem azonos időben rendezett kiállítást a Fészek és az U.F.F. Galéria Pál Csaba munkáiból. A kettős bemutató több előnnyel is jár, különösen Pál Csaba esetében, aki alkotás közben egymásra rétegződő munkafázisok eredményeit involválja újra műveiben, mely fázisok elsősorban műfaji kategóriákat takarnak. Ezért lehetséges, hogy a Fészekben printek, az U.F.F.-ban pedig installációk láthatók.

A műfaji kategóriák persze szorosan egymásba kapcsolódnak. Pált elsősorban installációiról ismeri a közönség, s bizonyára kevesen tudják, hogy ezek az installációk skiccek vagy rajzok nyomán készülnek, melyeket naplószerűen készít a művész. A rajzok nem tudatosan a „dimenzióugrás” céljával jönnek létre, hanem egy-egy téma „felvetésére” szolgálnak. E rajzok maguk is önálló értékkel, könnyed festői karakterrel bírnak.

Az installációk is megőriznek valamit ebből a jellegből. Festői karaktert kölcsönöz a barkács-hangulat, a fúr-farag-csinosít effektus ezeknek a modell értékű munkáknak. „Műveim filozófiai, tudományos elméleteket modelleznek” – így Pál Csaba. Avagy: „a világ értelmezését értelmezik.”¹ – fogalmaz Palotai János. Erre utalnak a kiállítások címei is: a „Leképezés” az Óbudai Társaskörben vagy a „Monokhord” a Liget Galériában.

A rajzokhoz hasonlóan az installációk és printek között is megfigyelhető a műfaji áthatás. A többszörös áttétellel készült printek alapjait az installációkat, illetve az objektumokat dokumentáló fotók adják, melyek többnyire az installáció egy-egy részletét örökítik meg. A digitalizált változatokat a művész sokféleképp manipulálja. Legegyszerűbben több fotó egymásra történő montírozása és mozgatása révén. Valamivel specifikusabb módon a print és a síkfilm egymásra rétegzésével. A manipulációnak e „manuális” változata két-három réteg print és síkfilm kombinációja. Az így keletkező fotogramm-szerű művek a fény és az általa generált tér problematikáját taglalják, s szoros kapcsolatban állnak a húszas-harmincas éves fotó és kinetikus művészetével, így Moholy-Nagy vagy Calder kísérleteivel. E művek nem narratív-epikus jellegűek, sokkal inkább vizuális képződményeket teremtő aktusok. A fény és

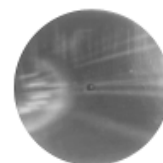
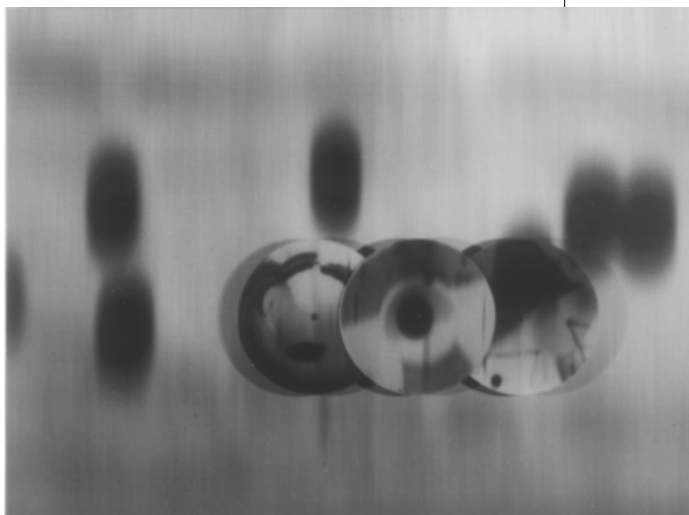

Pál Csaba

Másodlagos szubsztanciák IV., 2000, plexi, síkfilm, print, ø70×35 cm

Pál Csaba

Másodlagos szubsztanciák VIII., 2000, plexi, síkfilm, print, 100×65 cm, 100×135×15 cm, ø25×15 cm

tér mint sajátos vizuális nyelv analízise kizár minden történeti vagy irodalmi aspektust, s a század első felének absztrakt kísérleteit a modern technika nyújtotta lehetőségekkel párosítja.

A Fészekben kiállított valamennyi munka, mi több: a kiállítás címe is ezt a témát járja körbe. A printek másodlagosak, mert visszatérnek bennük a szubsztanciák modelljei – az installációk –, továbbá mivel a szubsztancia által megszabott értelmi mező nyelvi karakterkészletének megteremtésére törekednek. A kiállítás „hagyományos” kétdimenziós táblaképeket és többszörösen összetett alkotásokat mutat be. Utóbbiak – lépcsőzetesen kialakított, plexire húzott fólia és síkfilm kombinációi – kilépnek a kétdimenzióból. Egyes térbeli rétegek korrelációja az eredeti tárgy képét szinte felismerhetetlenné teszi, s helyette a fény és az árnyék, illetve a fény hiányának vizuális konstruáló szerepét erősíti fel.

Az U.F.F.-beli kiállításon konzolokra erősített polcok fölött széles, fekvő formátumú, korábbi installációkat dokumentáló fotók alapján készült printek láthatók: installáció az installációban. A polcok és az azokat kiegészítő „dolgok” kapcsolódása a printeket tárgyszerűen, tárgyiasított formában mutatja be. Ezek az alkotások is filozofikusak és modellértékűek. A szervesen egymásba kapcsolódó anyagok – print és fehérre festett fa, cső és tölcsér, stb. – a print vizuális kategóriáival, tágabban a képi reprezentáció kritikájával és törvényszerűségeivel foglalkoznak. A kép tárgyként és nem jelenlévővé-tevő funkcióként való bemutatása az ikonikusság fogalmát körvonalazza. Pál installációi ilyen értelemben elidegenítő szerkezeteként működnek.

A Fészekben kiállított művek önállóvá artikulált nyelvezetét és az U.F.F. installációit így az elidegenítés szándéka köti össze. Az első esetben a független vizuális nyelv a mű narratív komponenseinek kirekesztése révén belső, narratív feloldhatatlan, elidegenített egységet képez. Áll az U.F.F. installációira is, jóllehet más elvi megfontolásból. A kép tárgyiasítása esetükben is a valamit ábrázolás funkcióját oltja ki, ám nem a narratív elemek kiszűrésével, hanem a print műfaji jellegét rombolva: az ablak-a-falon reneszánsz művészetelméleti toposzának feloldásával, azaz print és reprezentáló funkció elidegenítésével.

A két kiállítás közös intenciója egy önmagában zárt nyelv deklarálása, mely törekvés napjainkban szinte természetesnek tekinthető. A számítógép, print, videó stb. robbanásszerű elterjedése elsősorban az identitás és a reprezentáció filozófiai, etikai és egyéb társadalomtudományi vonatkozásainak függvényében következhetett be. Az így felbukkanó aktualitások leginkább a narratív kontextuson belül találták meg reprezentációs patentjeiket. Az identitáskérdés mellett és túl egyre fontosabbá válik a reprezentációs technikák és az ezeket hordozó médiumok – formai kérdéseket is jócskán felvető – analízise. Ilyen problémákkal foglalkozik mások mellett *Király András* Agro-kultúra-hármasa, még inkább *Nagy Gábor György* újabb Géricault- és Agár-sorozata. Elektronikus médiák esetében ez kiegészül a hordozó technikák vizuális minőségeinek (raszter, felbontás, képesség stb.) formai sajátosságaival, például *Várnai Gyula* printjein vagy Pál Csabánál. E reduktív folyamat absztrakciós lépéseken keresztül jön létre, melyek során kitapinthatóvá válik a formajegyek egyszerűsödése és a lényegi karakterek kiemelésének fontossága.

Az új vizuális minőségek reduktív irányú önállósodását szemlélvén egy kérdés marad: vajon képes lesz-e ez a folyamat a leíró-leképező jellegű magatartást egyfajta utópisztikus teremtő magatartás irányába elfordítani – ahogy történt az a fentebb idézett századeleji művészek esetében?

¹ Pál Csaba: *Installációk c. katalógusának bevezető szövegéből* 1999. Francia Intézet

